

“We moeten ons eigen straatje schoonhouden”

Het advocatentuchtrecht en het toezicht op de advocatuur blijven onverminderd in de aandacht. Hoe werkt het tuchtrecht precies, wat zijn de verschillen tussen de Raad van Discipline en het Hof van Discipline, en is het tuchtrecht toe aan modernisering? Wij vroegen het Marinus Pannevis (DLA Piper) die onlangs, na acht jaar lid te zijn geweest van de Amsterdamse Raad van Discipline, de overstap heeft gemaakt naar het Hof van Discipline.

Door: Linda Tjeertes en Ehsan Shirzadi

Pannevis is een druk bezet man, maar hij maakt graag tijd voor een interview met het ABB. Net terug van vakantie, een nieuw faillissement en een paar honderd e-mailtjes die nog moeten worden beantwoord. Maar als hij gaat zitten voor het interview neemt hij alle tijd die nodig is.

Waarom bent u onlangs overgestapt van de Raad naar het Hof, en hoe gaat dat?

Ik ben een poosje geleden door het Hof benaderd om deze overstap te maken. Het Hof had behoefte aan kennis over het insolventierecht. Kennelijk nemen de klachten toe over advocaten, die als curator optreden en in extreme omstandigheden ook onder het advocaten-tuchtrecht vallen. Het lijkt mij na vele jaren eerste instantie heel bijzonder om ook aan het werk van het appelcollege te mogen deelnemen.

De advocaat-leden van het Hof worden benoemd door het College van Afgevaardigden, op voordracht van de Algemene

Raad. Het had heel goed kunnen zijn dat de Algemene Raad liever een echtscheidingsadvocaat uit Groningen had voorgedragen, dan een insolventieadvocaat uit Amsterdam. Maar per 1 juli ben ik in het Hof benoemd.

Wat is het belangrijkste verschil tussen de Raden en het Hof?

De Raden bestaan uit één rechter-voorzitter en vier advocaten. Bij het Hof zijn het drie rechters en twee advocaten. De rechters zijn daar dus in de meerderheid, om de onafhankelijkheid te waarborgen. Ik moet in de praktijk nog ervaren wat het verschil is nu er meer rechters zijn en ben zeer benieuwd hoe dat is.

Het Hof is de appelrechter. Die oordeelt op basis van de grieven van de appelland tegen de uitspraak van de Raad van Discipline. Dat vergt kennis van het werken met grieven. Binnenkort word ik opgeleid in de fijne kneepjes van de appelrechtspraak.

Kijken rechters anders naar advocaten dan de advocaten zelf?

Ik heb dat nooit zo ervaren. Misschien komt dat doordat veel Amsterdamse voorzitters van origine uit de advocatuur komen, of als Raio een paar jaar als advocaat hebben gewerkt. Zij kennen de advocaten praktijk. Als je het vak van binnen uit kent, ben je beter in staat om de dilemma's te begrijpen en te oordelen over tuchtrechtelijke dilemma's.

Hoeveel tijd besteedt u gemiddeld per maand aan uw nieuwe functie?

Bij de Amsterdamse Raad is het zo dat je als advocaat-lid een keer in de maand een middag zitting hebt, gevolgd door de raadkamerbehandeling. Daar komen dan een paar uur bij voor de voorbereiding en het nalezen van de concept uitspraken. De uitspraken worden gemaakt door de griffiers; dat zijn vaak hele goede jongere advocaten.

De zittingen van het Hof, meestal in Den Bosch, duren een hele dag. Ik verwacht dat de voorbereiding met dikkere dossiers ook meer tijd kost. Verder schrijven de leden van het Hof soms uitspraken. Dus het zal wel wat meer tijd vergen.

Wat vindt u van uw rol als tuchtrechter?

Er komt een scala aan klachten binnen. Het gaat over alle aspecten van de advocatuur, en de problemen die daar spelen. Soms over rechtsgebieden die ik niet meer behandel. Over uit de hand gelopen overnamebesprekingen, het aftroegelen van strafcliënten in huizen van bewaring, gerommel met toevoegingen, onduidelijke financiële afspraken, miskende tegenstrijdige belangen, niet beantwoorde brieven of telefoontjes, vreemdelingen die ten onrechte het land uit moeten, advocaten die onderling niet afrekenen, of de aannemer niet betalen. Om daarover te delibereren met vakgenoten is geweldig boeiend en zeer leerzaam. Het gaat daarbij altijd over de rol van de advocaat, de grenzen en de mogelijkheden.

Advocaten hebben in de samenleving een bijzondere en soms lastige rol. Zij moeten

de kunst verstaan om ruzie te maken zonder ruzie te krijgen. Op het scherpst van de snede, maar wel op een nette manier, met respect voor de wederpartij, zijn advocaat en de rechter. En tegelijkertijd moet je ook altijd openstaan voor oplossingen, en bereid zijn daarover vertrouwelijk te overleggen, zonder dat de rechter dat weet. De wil om te winnen, die belangrijk is in ons vak, mag nooit leiden tot ongepast gedrag. In het heetst van de strijd gaat dat soms mis.

Advocaten zijn vaak de enige toegang tot de rechter. Zij moeten het verhaal van de cliënt ordenen en desgewenst lekker eenzijdig

verwoord voorleggen aan de rechter. Maar met respect voor de wederpartij en de waarheid. Liegen mag nooit. Tegelijkertijd moet je je cliënt uitleggen wat er gaat gebeuren, en zijn verwachtingen managen. De cliënt moet begrijpen dat dat prachtige processtuk alleen zijn kant van het geschil weergeeft. En niet al te verrast zijn als de uitkomst tegenvalt.

Sommige gedragsregels verschieten van kleur per rechtsgebied. De regel dat de advocaat de wederpartij, die een eigen advocaat heeft, niet mag benaderen is vanzelfsprekend in de echtscheidingspraktijk. Maar bij ►

een transactie e-mailt en belt iedereen met iedereen. Dat is daar geen bezwaar, omdat er professionals aan het werk zijn, die zich echt niet door advocaten laten intimideren.

Zijn de advocaten het onderling altijd eens met elkaar in de raadkamer?

Eerst lees je de stukken. Daaruit ontstaat een bepaald beeld van de partijen en de klachten. Maar tijdens de zitting, waarbij de klager en verweerder worden gehoord, kan dat beeld behoorlijk wijzigen. Als wij dan gaan raadkameren, zijn wij het vaak snel eens over de kern: of de advocaat tuchtrechtelijk gezien juist heeft gehandeld of niet. Of hij zich heeft gedragen 'zoals een goede advocaat betaamt.' Maar over de motivering van de uitspraak kunnen wij soms lang overleggen. Wij zijn immers juristen.

Bij de maatregelen zijn er natuurlijk grensgevallen: een waarschuwing, of toch een berisping? Moet een schorsing twee maanden duren, of is één maand voldoende? Daarbij gelden een aantal vuistregels. Een first offender krijgt een waarschuwing, als het niet zo'n erg verwijt is. Bij recidive neemt de ernst van de maatregel toe. Bij stagiaires speelt mee dat zij beginners zijn. Uiteindelijk komen wij er altijd uit in goed overleg, of door vingers te tellen.

Hoe ervaren de advocaten het om zelf in het "beklaagdenbankje" te zitten?

Dat is natuurlijk nooit leuk voor hen. Ook niet als de klacht niets voorstelt. Want dat moet je ook denk ik uitleggen, en de klager denkt er meestal heel anders over.

Bij het gedrag ter zitting zie je een paar uitersten. Aan de ene kant de advocaten die hardnekkig blijven volhouden dat alles in orde is, terwijl het iedereen duidelijk is dat dat niet het geval is. Zij hebben een heldere afspraak gemaakt, maar proberen tegen de klippen op uit te leggen dat er iets anders is toegezegd. Dan zeggen wij wel eens in raadkamer: "die snapt het nog steeds niet", en dat werkt door in de maatregel.

Het andere uiterste komt ook voor. De advocaten die bij alle onderdelen van de klachten toegeven dat het fout was, wat lang niet altijd juist of nodig is. Maar als er iets fout is gegaan, heeft het wel zin daar niet voor weg te lopen, en oprecht excuses aan te bieden.

Er zijn ook advocaten die slecht of niet voorbereid naar de zitting komen. Onbegrijpelijk. Dan blijkt dat de Raad het klachten dossier veel beter kent, dan de verweerder. En bij alle vragen antwoordt hij: 'dat zoek ik later op, of mag ik die stukken nasturen?' Zo werkt het niet. Na de zitting wordt het onderzoek gesloten (behoudens zeer grote uitzonderingen) en volgt de uitspraak. Deze advocaten lopen onnodig risico's.

De klachten komen binnen bij de Deken. Hij doet het vooronderzoek, en lost daarin gelukkig heel veel klachten op. Zeer ergelijk is dat sommige advocaten de brieven van de Deken niet beantwoorden. Zelfs niet na een paar rappellen. Zij steken hun kop in het zand, denken dat de zaak wel over waait of zo. Maar dat gebeurt niet. Integendeel, het niet beantwoorden van de Deken kan leiden tot een ambtshalve klacht van de Deken, die heel vaak wordt toegewezen.

Tenslotte valt op dat sommige advocaten, ook van grotere organisaties en bij serieuze klachten, alleen naar de zitting komen. Wij leren onze cliënten altijd dat zij niet hun eigen zaak moeten bepleiten. Dat geldt dan toch ook voor ons zelf? Sommige advocaten zijn heel goed in staat om op de zitting zelf uit te leggen wat er aan de hand was, maar een beetje ondersteuning bij de voorbereiding of op de zitting is altijd verstandig.

Wat voor soorten klachten zijn er?

Er zijn drie categorieën: klachten van (i) de eigen cliënt, (ii) de wederpartij en (iii) de advocaat van de wederpartij. Het tuchtrecht is allereerst bedoeld voor de eigen cliënt. Die meent dat zijn advocaat hem niet goed heeft behandeld, niet communiceert, stukken niet heeft afgestemd, verkeerde brieven heeft geschreven of excessief heeft gedeclareerd.

Het tuchtrecht toetst het gedrag, maar niet de inhoudelijke behandeling van de zaak. Geen wanprestatie klachten. De grens is niet altijd makkelijk. Het overschrijden van een appeltermijn is wanprestatie maar ook tuchtrechtelijk fout.

Ik heb weleens de indruk dat cliënten het vage gevoel hebben dat er iets is misgegaan, niet precies weten wat, en dan gaan klagen over bejegening of de declaraties, terwijl zij eigenlijk een inhoudelijke toets beogen. En wij merken ook wel eens op in de raadkamer: tuchtrechtelijk valt het wel mee, maar wat is die zaak minimalistisch behandeld. Maar daar gaan wij niet over. Wat dat betreft is het jammer dat er zoveel loketten zijn waar de cliënt kan klagen.

De klachten over de advocaat van de wederpartij ('die leugenaar') slagen zelden, omdat iedere advocaat volgens vaste jurisprudentie van het Hof een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënt te behartigen op de wijze die hem goedgeeft. Al zijn er wel grenzen. De uitspraken over de wederpartij mogen niet onjuist of onnodig grievend zijn.

En klachten tussen advocaten onderling?

Soms zie je dat de onderlinge verhouding tussen de advocaten geheel is verstoord. Zij bestoken elkaar over en weer met klachten. Dat is zelden in het belang van de cliënten. En vaak terug te voeren op eerdere schermutselingen in andere dossiers. Om zinloze escalatie te voorkomen zou de tuchtrechter dan eigenlijk beide advocaten moeten kunnen opdragen om het dossier over te dragen. Maar dat kunnen wij helaas niet.

Merkt u een toename in het aantal tuchtzaken?

Het aantal klachten loopt wat op, en wat jammer is, er ontstaan weer achterstanden. Een paar jaar geleden heeft de Raad in Amsterdam die achterstand ingelopen door veel meer zittingen te houden. Het is vooral een financieel probleem. Ondanks de toename is het budget nooit aangepast.

Ik zou het mooi vinden, indien wij de doorlooptijd kunnen verkorten. Het vooronderzoek door de Deken duurt nu drie tot zes maanden met hoor en wederhoor, repliek en dupliek. De Deken stuurt het dossier naar de Raad, die plant de zitting en vervolgens duurt het toch wel weer snel ruim een half jaar voordat de klacht behandeld wordt. Natuurlijk moet de zaak goed worden voorbereid, maar je ziet ook wel eens klagers binnenkomen, die denken: heb ik dit allemaal aangericht, toen ik lang geleden een boze brief naar de Deken stuurde? Ik denk dat de doorlooptijd niet meer van deze tijd is. Kortgedingen en politierechter zittingen gaan vaak over veel grotere belangen, en kunnen ook in een paar weken.

Een deel van de toename in het aantal zaken is, denk ik, veroorzaakt doordat de cliënten en de wederpartijen mondiger zijn geworden. Dat is een goede zaak; wij hebben het zelf gewild. Vroeger schreef de advocaat, de al oude dominus litis, zijn cliënt een briefje: "Gisteren heb ik uw zaak bepleit bij het Hof. Het Hof was zeer geïnteresseerd, en zal over zes weken arrest wijzen." Dat is nu gelukkig ondenkbaar. Wij hebben onszelf "ontsokkelt".

Wat vindt u van het voorgestelde staatstoezicht op de advocatuur?

Ik ben daar heel erg tegen. Een advocaat moet in alle vrijheid zijn vak kunnen uitoefenen. Zonder enige staatsinvloed. Dat is een groot goed in een democratie. Daarbij komt dat heel veel zaken tegen de overheid zijn. Het toezicht moet komen vanuit de eigen beroepsgroep. Zoals Van Dijk, de voorzitter van het Hof van Discipline, laatst terecht opmerkte: de minister kan het geld voor de toezichthouder beter besteden aan het tuchtrecht.

Mensen denken altijd dat vakbroeders elkaar de hand boven het hoofd houden. Het tegengestelde is waar. Iedere beroepsgroep heeft zelf het grootste belang bij uitstekende vakgenoten, integere mensen die de kwaliteit hooghouden. Ik heb dat vroeger

"Vroeger schreef de advocaat zijn cliënt een briefje: "...ik heb gisteren uw zaak bepleit; het Hof was zeer geïnteresseerd..."

"Dat is nu ondenkbaar"

ook gezien als secretaris van de Raad van Arbitrage voor de Bouwbedrijven en als secretaris van het Medisch Tuchtcollege. De architect is het strengste voor de architecten. De oorarts voor de oorartsen. Je ziet bij alle beroepsgroepen dat beroepsgenoten oordelen over beroepsgenoten. Kennelijk is dat een juiste keuze. Wie kan nu beter oordelen of een huisarts midden in de nacht kon besluiten niet op huisbezoek te gaan, dan een huisarts die dergelijke situaties zelf heeft mee gemaakt? Advocaten kunnen zelf het beste oordelen over wat betamelijk is. Het is belangrijk dat we zelf ons eigen straatje schoonhouden!

Wat vindt u van het publiceren van namen van geschorste of geschrapte advocaten?

Ik ben een voorstander van openbaarheid en transparantie. Cliënten moeten informatie kunnen inwinnen over advocaten. Vanuit de optiek van de cliënten is het dus wenselijk dat de namen van advocaten aan wie een maatregel is opgelegd openbaar worden gemaakt. Als het dan alleen gaat

over de zwaarste maatregelen, is dat helemaal juist.

Hebt u na al die jaren nog één advies?

Soms gaat er iets mis. Advocaten zijn geen heiligen, zij maken ook fouten. Bijna alle fouten zijn oplosbaar. Als je snel de juiste maatregelen neemt, overlegt met een kantorgenoot, direct de cliënt informeert en je kop niet in het zand steekt.

Het is opvallend hoeveel klachten hadden kunnen worden voorkomen, zijn ontstaan of verergerd, doordat de advocaat op de verkeerde weg door broddelde in plaats van even afstand te nemen. En als je adequaat reageert, loopt het ook tuchtrechtelijk wel los.

Namens het ABB wensen wij Marinus Pannevis veel succes en mooie ervaringen toe bij het Hof van Discipline. ■